

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ, ΑΝΟΙΚΤΗΣ
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ & ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Αθήνα, 8 Ιανουαρίου 2015
Αριθ. Πρωτ. : ΔΗΔ/Φ.40/407

Ταχ. Δ/ση : Φιλοξένου 2-4 & Σπινθάρου 9
Ταχ. Κώδικας : 11636 - Αθήνα
Πληροφορίες :Κ. Αγγελετοπούλου, Χ.
Βαμβακούλας, Θ. Σκλαπάνης, Γ.
Βασιλείου, Ν. Χαραλαμποπούλου
Τηλέφωνο :2131306078, 2131306035,
2131306012, 2131306021
E-mail : opendata@vap.gov.gr

ΠΡΟΣ: (Ως πίνακας διανομής)

ΘΕΜΑ : Εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου Α' του ν. 4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α') σχετικά με την «ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, την τροποποίηση των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ν. 3448/2006, προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της οδηγίας 2013/37 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας στο δημόσιο τομέα».

Στο πλαίσιο των ευρύτερων μεταρρυθμίσεων που προωθεί το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για την ενίσχυση της ανοικτής διακυβέρνησης, της διαφάνειας και της δημόσιας λογοδοσίας, σας ενημερώνουμε ότι ψηφίστηκε ο ν. 4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α'). Με τα κεφάλαια Α και Β του νόμου σχετικά με την «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ν. 3448/2006, προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της οδηγίας 2013/37 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» εισήχθηκε μία σειρά ρυθμίσεων, όπου:

- Κατοχυρώνεται η *αρχή της εξ ορισμού ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα (open by default)*, αντικαθιστώντας την ισχύουσα ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία προϋποθέτει αίτημα του ενδιαφερόμενου. Το αίτημα προβλέπεται για την άσκηση του σχετικού δικαιώματος πρόσβασης και περαιτέρω χρήσης μόνον στις περιπτώσεις όπου δεν καθίσταται δυνατή η διαδικτυακή ανάρτηση των συνόλων δεδομένων.

- Υλοποιείται η προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις προβλέψεις της οδηγίας 2013/37 ΕΕ η οποία τροποποιεί την οδηγία 2003/98 για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα, με βάση την οποία εκδόθηκε ο Ν. 3448/2006 (Α' 57) «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης».
- Ενισχύεται η διαφάνεια στον δημόσιο τομέα μέσω της ανάρτησης στο πρόγραμμα Διαύγεια στοιχείων εκτέλεσης των προϋπολογισμών των δημόσιων φορέων και απολογιστικών στοιχείων δαπανών μη κερδοσκοπικών φορέων που επιχορηγούνται καθ' οιονδήποτε τρόπο από τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.

Ειδικότερα, επί των επιμέρους άρθρων:

❖ **Κατοχύρωση αρχής ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης της δημόσιας πληροφορίας – Συναφείς έννοιες και ορισμοί**

- Με τη διάταξη του άρθρου 1, όπως προαναφέρθηκε θεσπίζεται ρητά η υποχρέωση των φορέων του δημόσιου τομέα να παρέχουν τα έγγραφα, τις πληροφορίες και τα δεδομένα τους ανοικτά για περαιτέρω χρήση, εκτός εάν η πρόσβαση περιορίζεται ή απαγορεύεται βάσει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο νόμο και αιτιολογούνται ειδικώς (**αρχή της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης της δημόσιας πληροφορίας – open by default**). Από τις διατάξεις του τροποποιημένου άρθρου 3, προκύπτει ότι οι διατάξεις του των άρθρων 1-13 του νόμου ισχύουν για τα έγγραφα, τις πληροφορίες και τα δεδομένα η παροχή των οποίων **εμπίπτει στο πεδίο της δημόσιας αποστολής των οικείων φορέων του δημόσιου τομέα**, όπως αυτή ορίζεται από τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις. Πρόκειται δηλαδή για τα έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα που οι φορείς εκδίδουν ή διαχειρίζονται και κατέχουν, λόγω αρμοδιότητας.
- Με τη διάταξη του άρθρου 4, αποσαφηνίζονται έννοιες και ορισμοί για την εφαρμογή του νόμου. Ειδικότερα:
 - Προστίθενται στους υπόχρεους φορείς ρητώς οι **ανεξάρτητες διοικητικές αρχές**, τόσο οι συνταγματικά, όσο και οι νομοθετικά κατοχυρωμένες.
 - Διευκρινίζεται και διευρύνεται η έννοια του εγγράφου καθώς ως έγγραφο, για τους σκοπούς του νόμου, νοείται όχι μόνο το καθ' εαυτό έγγραφο, αλλά και τμήμα εγγράφου, πληροφορία ή δεδομένο που εκδίδεται ή έχει ανατεθεί προς διαχείριση στους φορείς του δημόσιου τομέα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, ανεξάρτητα από το μέσο αποτύπωσης που χρησιμοποιείται (πχ. αποτύπωση σε χαρτί, αποθήκευση σε ηλεκτρονική μορφή ή ηχητική, οπτική, οπτικοακουστική εγγραφή). Σημειωτέον ότι, στον ανωτέρω ορισμό του «εγγράφου» εμπίπτουν και τα ιδιωτικά έγγραφα που βρίσκονται σε αρχεία, (φακέλους) φορέων του δημόσιου τομέα και χρησιμοποιήθηκαν ή λήφθηκαν υπόψη για τον καθορισμό της διοικητικής δράσης.

- Ορίζεται η έννοια του εγγράφου, πληροφορίας ή δεδομένου σε ανοικτό μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, καθώς και οι έννοιες του «ανοικτού μορφότυπου» και του «ανοικτού επίσημου πρότυπου.
- Ως «Έγγραφο, πληροφορία ή δεδομένα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο», λογίζεται το ψηφιακό έγγραφο, η πληροφορία ή τα δεδομένα που είναι διαρθρωμένα κατά τρόπο ώστε οι εφαρμογές λογισμικού να μπορούν εύκολα να εντοπίζουν, να αναγνωρίζουν και να εξάγουν συγκεκριμένα δεδομένα, συμπεριλαμβανομένης της εσωτερικής τους δομής. Οι μηχαναγνώσιμοι μορφότυποι μπορούν να είναι ανοικτοί ή ιδιόκτητοι· μπορούν να υπάρχουν επίσημα πρότυπα ή όχι. Η μορφή στην οποία γίνεται η ανάρτηση των δεδομένων πρέπει να επιτρέπει την μηχανάγνωσή τους καθώς και την ευχερή αναζήτηση από τον τελικό χρήστη. Οι δυνατότητες αναζήτησης και περαιτέρω χρήσης των πληροφοριών ενισχύονται με την χρήση πρόσφορων μεταδεδομένων. Ένα έγγραφο θα πρέπει να θεωρείται έγγραφο σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, εάν είναι σε μορφή αρχείου διαρθρωμένου κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι εφαρμογές λογισμικού να μπορούν να εντοπίσουν, να αναγνωρίσουν και να εξάγουν από αυτό συγκεκριμένα δεδομένα. Αντιθέτως, τα έγγραφα που έχουν κωδικοποιηθεί σε μορφή αρχείου που περιορίζει μια τέτοια αυτόματη επεξεργασία, διότι τα δεδομένα που προκύπτουν δεν μπορούν να εξαχθούν από αυτά τα έγγραφα, δεν θεωρούνται έγγραφα σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο. Επομένως, τα έγγραφα ή αρχεία σε μορφή εικόνας (πχ .gif, jpg) ή τα αρχεία pdf κατόπιν σάρωσης δεν είναι μηχανικά αναγνώσιμα. (δίδετε ενδεικτική παράθεση ανοιχτών μορφότυπων στο παράρτημα Α. της παρούσας.)

Ειδικότερα, οι τεχνολογικές επιλογές του τρόπου ανάρτησης των δεδομένων από τους φορείς του δημόσιου τομέα, είναι κατά σειρά προτίμησης οι εξής:

- α. Όταν στις υποδομές του Φορέα υπάρχει υπηρεσία διεπαφής (Web service) για την παροχή των δεδομένων, στον διαδικτυακό τόπο data.gov.gr δημοσιεύονται τα βασικά μεταδομένα και το url της υπηρεσίας διεπαφής. Στην περίπτωση αυτή το σύνολο δεδομένων ανανεώνεται/επικαιροποιείται με ευθύνη του Φορέα και δεν απαιτείται ανανέωση/επικαιροποίηση στο data.gov.gr
- β. Όταν στον ιστότοπο του Φορέα είναι ανηρτημένο το σύνολο των δεδομένων σε μορφή δομημένου αρχείου ανοικτού μορφότυπου (αρχείο csv, xml, xsl), στον διαδικτυακό τόπο data.gov.gr δημοσιεύονται τα βασικά μεταδομένα και το url του αρχείου. Το αρχείο στην περίπτωση αυτή ανανεώνεται/επικαιροποιείται με ευθύνη του Φορέα και δεν απαιτείται ανανέωση/επικαιροποίηση στο data.gov.gr

γ. Ανάρτηση του συνόλου δεδομένου σε μορφή δομημένου αρχείου ανοιχτού μορφότυπου (αρχείο csv, xml, xls) στον διαδικτυακό τόπο data.gov.gr μαζί με τα μεταδεδομένα. Το αρχείο ανανεώνεται/επικαιροποιείται με ευθύνη του Φορέα και απαιτείται παράλληλη ανανέωση και στο data.gov.gr.

δ. Ανάρτηση του αρχείου στο data.gov.gr, σε μορφή μη δομημένου αρχείου «ανοιχτού μορφότυπου» (αρχείο html, docx, pdf) μαζί με τα μεταδεδομένα. Εν προκειμένω, ως «ανοιχτό μορφότυπο» νοείται ένα μορφότυπο το οποίο δεν εξαρτάται από πλατφόρμα και διατίθεται χωρίς περιορισμό προς περαιτέρω χρήση. Το αρχείο ανανεώνεται/επικαιροποιείται με ευθύνη του Φορέα και απαιτείται παράλληλη επικαιροποίηση και στο data.gov.gr. Κατά τα λοιπά η ηλεκτρονική και διαδικτυακή διάθεση των δημοσίων πληροφοριών τηρεί τους κανόνες και τα πρότυπα που προβλέπονται από την Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989/2012 (ΦΕΚ Β' 1301) «Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης».

Επέκταση πεδίου εφαρμογής Ν 3448/2006 : Το πεδίο εφαρμογής του νόμου επεκτείνεται σε βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των βιβλιοθηκών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, μουσεία και αρχεία. Η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του νόμου περιορίζεται, σύμφωνα και με την Οδηγία 2013/37, σε τρεις τύπους πολιτιστικών ιδρυμάτων (βιβλιοθήκες, μουσεία και αρχεία). Όσον αφορά ειδικά τα Αρχεία του Κράτους, εξακολουθούν να ισχύουν οι ειδικότερες διατάξεις που τα διέπουν, με την αυτονόητη επιφύλαξη της νομοθεσίας περί προσωπικών δεδομένων. Το αυτό ισχύει και για τις ειδικότερες διατάξεις της νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων, σύμφωνα και με την αιτιολογική έκθεση του Ν. 4305/2014. Άλλοι τύποι πολιτιστικών ιδρυμάτων (όπως ορχήστρες, λυρικές σκηνές, μπαλέτα και θέατρα), συμπεριλαμβανομένων των αρχείων που ανήκουν στα ιδρύματα αυτά, επίσης εξαιρούνται, για το λόγο ότι σχεδόν όλο το υλικό αυτών καλύπτεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων και, ως εκ τούτου, εξαιρείται ήδη από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2003/98/ΕΚ «για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα» και του Ν. 3448/2006.

- Με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 3448/2006, όπως τροποποιείται, τα σύνολα εγγράφων, οι πληροφορίες και δεδομένων κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες:

Α) Όσα διατίθενται στο διαδίκτυο σε ανοικτό μηχαναγνώσιμο μορφότυπο ο οποίος συμμορφώνεται σε ανοικτά πρότυπα.

Εν προκειμένω σας ενημερώνουμε ότι το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης, ήδη από τον Οκτώβριο του 2013 έχει θέσει σε λειτουργία τον διαδικτυακό τόπο data.gov.gr, έναν κεντρικό κατάλογο δεδομένων όλων των φορέων της ελληνικής κυβέρνησης που δίνει τη δυνατότητα και παρέχει γενική και ελεύθερη πρόσβαση στα δεδομένα αυτά. Σκοπός του data.gov.gr, όπως αναφέρεται και στην επίσημη ιστοσελίδα του, είναι «να

αυξηθεί η πρόσβαση σε υψηλής αξίας, μηχαναγνώσιμα σύνολα δεδομένων μέσω της παροχής ενιαίων υπηρεσιών καταλογογράφησης, ευρετηρίασης, αποθήκευσης, αναζήτησης και διάθεσης δεδομένων και πληροφοριών του δημόσιου τομέα, καθώς και διαδικτυακές υπηρεσίες προς τους πολίτες και τρίτα υπολογιστικά συστήματα, με την ενοποίηση όλων των πηγών της δημόσιας διαθέσιμης πληροφορίας σε ένα ενιαίο δικτυακό τόπο ο οποίος είναι το κομβικό σημείο συγκέντρωσης και διανομής δημόσιων δεδομένων. Τέτοια σύνολα δεδομένων μπορεί να απορρέουν από τις ακόλουθες θεματικές ενότητες: οικονομικά στοιχεία, προμήθειες, αποφάσεις του Κράτους, φορολογία και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, περιβάλλον, οικοδομική δραστηριότητα, επενδύσεις, πολιτισμός και τουρισμός, εκπαίδευση και έρευνα, τιμές προϊόντων και υπηρεσιών, αποτελεσματικότητα των δημοσίων υπηρεσιών. Τα σύνολα δεδομένων που αναρτώνται στο data.gov.gr είναι διαθέσιμα με ανοικτές άδειες, που επιτρέπουν την περαιτέρω χρήση τους χωρίς περιορισμούς και χωρίς κόστος».

Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 10 του νόμου συγκροτείται το “Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου” το οποίο τηρείται στην Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και είναι διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr. Σκοπός του Μητρώου, όπως προαναφέρθηκε, είναι η συγκέντρωση σε ένα μοναδικό σημείο των “Διαθρομμένων Συνόλων Δεδομένων” (datasets) των δημοσίων φορέων, είτε συνδέσμων προς τους διαδικτυακούς τόπους, όπου αυτά τηρούνται.

Εφιστούμε την προσοχή των φορέων ότι, όπως προκύπτει από τις διατάξεις του άρθρου 2 σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 4305/2014 στο διαδικτυακό τόπο data.gov.gr δεν αναρτώνται έγγραφα, αλλά σύνολα δεδομένων, (data sets) ή σύνδεσμοι προς τους δικτυακούς τόπους των φορέων, όπου αυτά τηρούνται.

Προκειμένου να διευκολύνεται η χρήση δεδομένων στον δημόσιο τομέα, με παράλληλη αύξηση της αξίας των συνόλων δεδομένων για περαιτέρω χρήση, συνιστάται τα σύνολα δεδομένων:

- α) να δημοσιεύονται στο διαδίκτυο στην αρχική, μη τροποποιημένη μορφή τους ώστε να διασφαλίζεται η έγκαιρη δημοσιοποίηση.
- β) να δημοσιεύονται και να επικαιροποιούνται με τον υψηλότερο δυνατό βαθμό ανάλυσης ώστε να διασφαλίζεται η πληρότητά τους·
- γ) να δημοσιεύονται και να διατηρούνται σε σταθερή τοποθεσία, κατά προτίμηση στο υψηλότερο οργανωτικό επίπεδο στο πλαίσιο της διοίκησης ώστε να διασφαλίζεται η εύκολη πρόσβαση και η μακροπρόθεσμη διαθεσιμότητά τους·

δ) να δημοσιεύονται σε μηχαναγνώσιμους και ανοικτούς μορφότευπους (CSV, JSON, XML, RDF κ.λπ.) ώστε να ενισχύεται η προσβασιμότητά τους·

ε) να περιγράφονται σε εμπλουτισμένους μορφότευπους μεταδεδομένων και να ταξινομούνται σύμφωνα με τυποποιημένα λεξιλόγια (DCAT, EUROVOC, ADMS κ.λπ.) ώστε να διευκολύνεται η αναζήτηση και η διαλειτουργικότητα

στ) να είναι προσβάσιμα υπό μορφή αποτύπωσης δεδομένων «data dump» (μαζική εξαγωγή δεδομένων) καθώς και μέσω διασυνδέσεων προγραμματισμού εφαρμογών (Application programming interfaces - API) ώστε να διευκολύνεται η αυτόματη επεξεργασία.

Ως εκ τούτου, οι φορείς του δημόσιου τομέα οφείλουν να προβούν σε κάθε απαιτούμενη ενέργεια για την εξασφάλιση της διαθεσιμότητας των θεματικών συνόλων δεδομένων που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους, με τη μορφή των «ανοιχτών δεδομένων» και την ανάρτηση των δεδομένων αυτών στον διαδικτυακό τόπο data.gov.gr δίνοντας προτεραιότητα σε εκείνα που χαρακτηρίζονται από υψηλή αξία και όφελος για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Β) Όσα διατίθενται ανοικτά για περαιτέρω χρήση, αλλά δεν είναι δυνατή η διαδικτυακή διάθεσή τους.

Για την πρόσβαση και περαιτέρω χρήση των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων αυτών απαιτείται η υποβολή αίτησης. Εν προκειμένω εφιστούμε την προσοχή των φορέων του δημόσιου τομέα που εμπίπτουν στην εφαρμογή του νόμου, κάθε φορά που υποβάλλεται αίτηση για τη χορήγηση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων κατ' επίκληση των διατάξεων του άρθρου 5 του ΚΔΔιαδ (Ν.2190/1999) για την «πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα» ή /και των διατάξεων του Ν. 3448/2006, όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του Ν.4305/2014 να λαμβάνουν υπόψη τους το γεγονός ότι η σχέση των δύο νομοθεσιών (για την πρόσβαση και την περαιτέρω χρήση) δεν μπορεί να είναι σχέση αλληλοαποκλεισμού αλλά σχέση συστοιχίας, καθόσον η πρόσβαση και περαιτέρω χρήση τελούν σε σχέση μέσου – σκοπού, έτσι ώστε ως «ενδιαφερόμενος» πολίτης (άρθρο 5 Ν.2690/1999) για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 3448/2006 δεν μπορεί παρά να νοείται πλέον και ο αιτών την εμπορική, ή άλλη χρήση του εγγράφου (σχετική και η υπ' αριθ. 29/2009 Γνωμοδότηση του ΣΤ' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους).

Γ) Εκείνα για τα οποία οι δημόσιοι φορείς εξαιρετικώς επιβάλλουν όρους για την πρόσβαση και περαιτέρω χρήση τους μέσω αδειοδότησης ή μέσω της επιβολής τελών (ίδετε παρακάτω, σχετικές παραγράφους «Όροι στην περαιτέρω χρήση μέσω άδειας

– Διαδικασίες και γενικές αρχές» και «Αρχές που διέπουν τη χρέωση κατά την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα»

Α) Εκείνα για τα οποία απαγορεύεται η πρόσβαση δυνάμει άλλων νομοθετικών προβλέψεων, ιδίως για λόγους προστασίας προσωπικών δεδομένων, εθνικής ασφάλειας, άμυνας ή δημόσιας τάξης, πνευματικής ιδιοκτησίας, απορρήτου κ.ο.κ.

Ειδικότερα, με τις διατάξεις του άρθρου 3, του Ν. 4305/2014 ορίζονται οι εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής του νόμου, ως ακολούθως:

α) Με τις διατάξεις των παραγράφων 2, 3 και 5 του παραπάνω άρθρου προβλέπεται εξαίρεση ορισμένων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων, ιδίως για λόγους προστασίας της ιδιωτικότητας και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Όπως αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση του νόμου, κατά την υλοποίηση και εφαρμογή των ρυθμίσεων του ν. 4305/2014 θα πρέπει να τηρούνται πλήρως οι αρχές της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Ειδικές προβλέψεις υπάρχουν τόσο στην παράγραφο 3 σύμφωνα με την οποία εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του νόμου έγγραφα, τμήματα εγγράφων, πληροφορίες και δεδομένα στα οποία είτε η πρόσβαση απαγορεύεται ή περιορίζεται για λόγους προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, είτε στα οποία επιτρέπεται μεν η πρόσβαση, η περαιτέρω χρήση τους όμως είναι ασυμβίβαστη με τη νομοθεσία για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όσο και στην παράγραφο 5 σύμφωνα με την οποία η ανοικτή διάθεση, περαιτέρω χρήση και εν γένει επεξεργασία εγγράφων πληροφοριών και δεδομένων γίνεται πάντοτε με την επιφύλαξη τήρησης των διατάξεων για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Ν. 2472/1997, ΦΕΚ 50 Α'), όπως αυτές κάθε φορά ισχύουν.

Η ως άνω νομοθετική πρόβλεψη συμβαδίζει με το άρθρο 1 παρ. 4 της Οδηγίας 2003/98 που ορίζει ότι «αφήνει ανέπαφο και ουδόλως θίγει το επίπεδο προστασίας των προσωπικών δεδομένων και ιδίως δεν μεταβάλλει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που καθορίζονται από την Οδηγία 95/46/ΕΚ»

Συνεπώς, κατηγορίες εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων, όπου η περαιτέρω χρήση, είναι ασυμβίβαστη βάσει νόμου με την νομοθεσία για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας για την «περαιτέρω χρήση» και ως εκ τούτου, εξαιρούνται

και από το πεδίο εφαρμογής του ν. 4305/2014 που συνιστά το εθνικό δίκαιο μεταφοράς της.

Με βάση τα ανωτέρω, οι φορείς θα πρέπει να λάβουν υπόψη ότι έγγραφα που περιέχουν προσωπικά δεδομένα αν και αναρτώνται στο πλαίσιο του προγράμματος «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» για λόγους διαφάνειας και πληροφόρησης των πολιτών και είναι προσβάσιμα από όλους, επειδή για κάθε άλλη χρήση που υπερβαίνει την εγκαθίδρυση διαφάνειας και την πληροφόρηση του κοινού η περαιτέρω χρήση δεν επιτρέπεται, εάν τα ίδια αυτά έγγραφα, ή τμήματα εγγράφων, πληροφορίες και δεδομένα πρόκειται να αναρτηθούν για σκοπούς αξιοποίησης και περαιτέρω χρήσης στην ιστοσελίδα του φορέα ή στο data.gov.gr τότε επιβάλλεται η ανωνυμοποίησή τους, πριν την ανάρτησή.

Διαφορετικά, στην περίπτωση όπου τα έγγραφα, οι πληροφορίες και τα δεδομένα προς περαιτέρω χρήση και αξιοποίηση περιλαμβάνουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και οι φορείς κρίνουν σκόπιμο να τα συμπεριλάβουν στην κατηγορία των «ανοιχτών και προς διαδικτυακή ανάρτηση δεδομένων», αυτό μπορούν να το κάνουν μόνον αφού προηγουμένως προβούν σε μελέτη επιπτώσεων στην ιδιωτικότητα, από την οποία να προκύπτουν οι συμβατοί σκοποί και περιορισμοί χρήσης και χρηστών, καθώς και τα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Και τούτο διότι, η Οδηγία 95/46/EK και ο Ν. 2472/1997, καθιερώνουν τη βασική αρχή του προκαθορισμένου και ειδικού σκοπού. Δηλαδή, κάθε είδους επεξεργασία, όπως η διάθεση και περαιτέρω επεξεργασία, πρέπει να πραγματοποιείται για συγκεκριμένο σκοπό και επίσης ο σκοπός της πρώτης συλλογής και επεξεργασίας στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του δημόσιου φορέα δεν πρέπει να είναι ασυμβίβαστος με κάθε σκοπό προς περαιτέρω χρήση. Λαμβάνοντας υπόψη όμως, ότι από τον ορισμό της «περαιτέρω χρήσης», (άρθρο 4. παρ. 4 του ν. 3448/2006 που εξακολουθεί και βρίσκεται σε ισχύ), οι σκοποί της «περαιτέρω χρήσης» δεν περιορίζονται, για να είναι η ως άνω περαιτέρω χρήση των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων των φορέων συμβατή με την νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, πρέπει να πραγματοποιείται με ανωνυμοποιημένα δεδομένα.

Εξάλλου, από πρακτικής πλευράς, μόνον όταν τα έγγραφα, οι πληροφορίες και τα δεδομένα διατίθενται ανωνυμοποιημένα, μπορεί να εξυπηρετείται και να καθίσταται εφικτός ο στόχος της «ανοιχτής διάθεσης» και ανάρτησης αυτών, αφού μόνον τότε μπορούν να διατίθενται μονομερώς και άμεσα από τους φορείς του δημόσιου τομέα με αυτοματοποιημένες διαδικασίες, χωρίς να απαιτείται να εξετάζονται όλα τα παραπάνω, ως

προς τη ύπαρξη και προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και των περιορισμών που η προστασία αυτή συνεπάγεται.

Επιπλέον, επισημαίνουμε ότι, και όταν ακόμη τα δεδομένα διατίθενται ανωνυμοποιημένα, είναι σκόπιμο να περιλαμβάνονται όροι προς τον τελικό χρήστη για τη διασφάλιση της ανωνυμοποίησης εκ μέρους αυτού, είτε μέσω αδειοδότησης, είτε μέσω ανακοίνωσης σε ευκρινές σημείο στην ιστοσελίδα του φορέα, για το λόγο ότι μέσα στις υποχρεώσεις του τελικού χρήστη είναι και το να απέχει από την προσπάθεια ταυτοποίησης των προσώπων. Ο τελικός χρήστης, επιπλέον, θα πρέπει να γνωρίζει ότι εάν διαπιστώσει ότι είναι δυνατή η επαναταυτοποίηση των προσώπων, οφείλει να ενημερώσει αμελλητί τον φορέα, ο οποίος, όπως και σε περίπτωση παραβίασης των όρων εκ μέρους του χρήστη, μπορεί να ανακαλέσει την άδεια χρήσης.

Εξυπακούεται ότι και τα ευαίσθητα δεδομένα κατά την έννοια του άρθρου 2 του ν. 2472/1997, δεν μπορεί να αποτελούν αντικείμενο περαιτέρω χρήσης, επιπροσθέτως διότι βάσει του άρθρου 7 του ν. 2472/1997 (καθώς και του άρθρου 8 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ), η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων περιορίζεται σε ορισμένους μόνον σκοπούς που απαριθμούνται στο άρθρο 7 ν. 2472/1997 καθώς και σε σκοπούς υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος, όταν για το τελευταίο προβλέπονται ειδικές εγγυήσεις.

Εξάλλου, επιστούμε την προσοχή των φορέων στο γεγονός ότι όπως προκύπτει από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 2472/1997, οι διατάξεις του νόμου αυτού εφαρμόζονται στην εν όλω ή εν μέρει αυτοματοποιημένη επεξεργασία καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο, (όπως η έννοια του τελευταίου αποσαφηνίζεται στο άρθρο 2 περ. ε του νόμου αυτού). Δηλαδή, όταν γίνεται επεξεργασία αυτοματοποιημένη με τη χρήση ηλεκτρονικών και άλλων τεχνικών μηχανικών συστημάτων επεξεργασίας, τότε οι διατάξεις του ν. 2472/1997, όπως ισχύει, εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση. Αν όμως η επεξεργασία είναι μη αυτοματοποιημένη, τότε οι εν λόγω διατάξεις εφαρμόζονται **μόνον όταν τα δεδομένα περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο (ΣτΕ 3697/2007).**

Συνεπώς, ως βασική αρχή ισχύει, ότι η περαιτέρω χρήση αφορά προεχόντως δεδομένα που δεν σχετίζονται με ατομικές υποθέσεις και ατομικές διοικητικές πράξεις, (οι οποίες κατά κανόνα περιλαμβάνουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα) , όπως μετεωρολογικά, γεωχωρικά δεδομένα κλπ.

β) Επιπλέον, οι διατάξεις των άρθρων 1-13 του νόμου δεν εφαρμόζονται σε έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα που αφορούν στην εθνική ασφάλεια, άμυνα ή δημόσια τάξη, το φορολογικό και το στατιστικό απόρρητο, το εμπορικό, βιομηχανικό, επιχειρηματικό, επαγγελματικό ή εταιρικό απόρρητο, έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα για τα οποία απαιτείται από ειδικές διατάξεις η απόδειξη ειδικού εννόμου συμφέροντος από τους πολίτες ή τις επιχειρήσεις και τμήματα εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων που περιέχουν μόνο λογότυπα, εμβλήματα και σήματα.

γ) Επίσης οι διατάξεις του Ν.4305/2014 δεν εφαρμόζονται σε έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα για τα οποία τρίτοι έχουν δικαίωμα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας (περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 3 ν. 3448/2006, όπως αντικαταστάθηκε με με την παρ.1 του άρθρου 11 ν.3613/2007,(ΦΕΚ Α 263/23-11-2007) καθώς και σε έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών φορέων και των θυγατρικών τους εταιρειών με σκοπό την εκπλήρωση δημόσιας αποστολής με τη μορφή ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής (περ. δ) του άρθρου 3 ν.3448/2006, η οποία εξακολουθεί να ισχύει).

δ) Ειδική εξαίρεση προβλέπεται για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από κλοπή, λεηλασία, βανδαλισμό, λαθρανασκαφή, αρχαιοκαπηλία, και γενικά την αποφυγή έκθεσης σε κίνδυνο κινητών και ακινήτων μνημείων και χώρων που προστατεύονται βάσει του νόμου 3028/2002.

Περαιτέρω, για την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4305/2014 και την άμεση και αποτελεσματική υλοποίηση της αρχής της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων του δημόσιου τομέα, προβλέπεται συγκεκριμένη διαδικασία, η τήρηση της οποίας ελέγχεται από το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (άρθρο 10 παρ. 5 ν. 4305/2014).

❖ Πρακτικές Ρυθμίσεις

Μέσα σε τρεις μήνες από την έναρξη ισχύος του νόμου και έως 31 Ιανουαρίου 2015 οι ΟΔΕ του προγράμματος Διαύγεια των φορέων του δημόσιου τομέα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, προβαίνουν στην καταγραφή και αξιολόγηση των συνόλων, εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που βρίσκονται στην κατοχή του φορέα, σε πίνακα, όπως ενδεικτικώς παρατίθεται στο παράρτημα Β. της παρούσας εγκυκλίου. Για την καταγραφή, λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 2 σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 4305/2014. Ως εκ τούτου, από την καταγραφή θα πρέπει να προκύπτουν τα ακόλουθα:

α) τα σύνολα δεδομένων που ο φορέας κατέχει, σε οποιαδήποτε μορφή, εντύπου ή ηλεκτρονικού αρχείου, β) ο μορφότυπος των συνόλων δεδομένων, γ) τυχόν επιβολή όρων μέσω ανακοίνωσης, αδειοδότησης ή τελών, εφόσον υφίστανται, δ) τυχόν περιορισμοί στους οποίους υπόκεινται τα σύνολα δεδομένων, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 3 του νόμου και δεν διατίθενται για περαιτέρω αξιοποίηση και χρήση.

Για την καταγραφή αυτή οι ΟΔΕ του ΔΙΑΥΓΕΙΑ συνεργάζονται, όπου είναι απαραίτητο, με τα **Κομβικά Σημεία Επαφής (ΚΟΣΕ)** που προβλέπονται στο ν. 3882/2010 και με τις αρμόδιες υπηρεσίες του φορέα. **Συνιστάται στους φορείς να ενισχύσουν τις ομάδες του προηγούμενου εδαφίου με επιπλέον προσωπικό για την εφαρμογή του παρόντος νόμου.**

Μέσα σε τρεις μήνες από την ολοκλήρωση της καταγραφής, και σε κάθε περίπτωση έως 30 Απριλίου 2015 κάθε φορέας εκδίδει αναρτητέα στο διαδίκτυο (στον διαδικτυακό τόπο του Προγράμματος «Διαύγεια» καθώς και στην ιστοσελίδα του) απόφαση στην οποία περιγράφονται: α) τα σύνολα δεδομένων που κατέχει, β) τα σύνολα δεδομένων που θα διαθέσει σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, εφαρμόζοντας την αρχή της εξ ορισμού «ανοικτής διάθεσης» της δημόσιας πληροφορίας γ) τα σύνολα δεδομένων που θα διαθέσει με επιβολή όρων μέσω αδειοδότησης ή τελών σύμφωνα με τα άρθρα 7 έως 9 του ν. 4305/2014, δ) τα σύνολα δεδομένων που υπόκεινται στους περιορισμούς που τίθενται στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 του νόμου και δεν διατίθενται για περαιτέρω αξιοποίηση και χρήση.

Στην απόφαση που εκδίδουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού περιλαμβάνονται και τα σύνολα δεδομένων που κατέχουν τα εποπτευόμενα από αυτούς νομικά πρόσωπα.

Υπογραμμίζεται ότι η έκδοση της απόφασης αυτής επαναλαμβάνεται τουλάχιστον ετησίως, καθόσον οι φορείς του δημόσιου τομέα οφείλουν να επικαιροποιούν τη δημόσια πληροφορία που έχουν στην κατοχή τους όποτε είναι αναγκαίο και σε κάθε περίπτωση σε ετήσια βάση.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 14 του Νόμου 4305/2014 οι ως άνω προθεσμίες για την καταγραφή και για την έκδοση απόφασης ορίζονται σε δώδεκα (12) και έξι (6) μήνες αντίστοιχα: **για τις βιβλιοθήκες, μουσεία και αρχεία, καθώς και για κάθε άλλη περίπτωση που αφορά σε πολιτιστικούς πόρους του Υπουργείου Πολιτισμού και αθλητισμού και των εποπτευόμενων από αυτό φορέων.**

Όλες οι παραπάνω προθεσμίες μπορούν να μεταβάλλονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του κατά περίπτωση αρμοδίου Υπουργού (παρ. 5 του άρθρου 14 του ν. 4305/2014).

Σε περίπτωση που οι ως άνω προθεσμίες παρέλθουν άπρακτες, τα σύνολα δεδομένων διατίθενται ελεύθερα προς περαιτέρω χρήση και αξιοποίηση, με την επιφύλαξη της τήρησης της νομοθεσίας περί προσωπικών δεδομένων (παρ. 6 του άρθρου 14 του Ν. 4305/2014).

Σημειώνουμε ότι, λόγω του δυναμικού χαρακτήρα των εξεταζόμενων ρυθμίσεων, ιδίως σε ό,τι αφορά σε θέματα ανάρτησης των συνόλων δεδομένων στο “Μητρώο Ανοικτών Δεδομένων του Δημοσίου” στο data.gov.gr, τυχόν νέες οδηγίες και κατευθύνσεις, σε συνέχεια αυτών που έχουν ήδη δοθεί με τις υπ’ αριθ. ΥΑΠ/Φ.40.4/1371/13-03-2014, ΥΑΠ/Φ.40.4/1978/03-04-2014, και ΥΑΠ/Φ.40.4/6239/22-09-2014 εγκυκλίους της Υπηρεσίας μας, θα δίδονται όταν αυτό είναι απαραίτητο με κάθε πρόσφορο μέσο όπως με την έκδοση νέων εγκυκλίων ή/και ανακοινώσεων στον ιστότοπο data.gov.gr.

❖ Μέσα προστασίας σε περίπτωση απορριπτικής δικαστικής απόφασης

Με τη διάταξη του άρθρου 5 του ν. 4305/2014, απλοποιείται το πλαίσιο των δυνατοτήτων πολιτών και επιχειρήσεων σε περίπτωση απορριπτικής απόφασης για πρόσβαση και περαιτέρω χρήση εγγράφων. Ειδικότερα :

Εάν κατά τη διαδικασία υποβολής αίτησης για την πρόσβαση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων υπάρξει απορριπτική απόφαση, οι φορείς του δημόσιου τομέα οφείλουν να ανακοινώσουν στον αιτούντα τους λόγους απόρριψης βάσει των σχετικών διατάξεων. Σε περιπτώσεις που η απορριπτική απόφαση αφορά έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα στα οποία τρίτοι διαθέτουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ο φορέας του δημόσιου τομέα συμπεριλαμβάνει αναφορά στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι ο δικαιούχος, όταν είναι γνωστός, ή, εναλλακτικά, στον αδειοδότη από τον οποίο ο φορέας έχει λάβει το σχετικό υλικό, εκτός εάν πρόκειται για βιβλιοθήκες, μουσεία και αρχεία.

Περαιτέρω, προβλέπεται απευθείας άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής ενώπιον του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και εν συνεχεία αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου. Η αίτηση ακύρωσης μπορεί να ασκηθεί από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον, επομένως όχι μόνο από τον αιτούντα διοικούμενο (σε περίπτωση απόρριψης της προσφυγής του) αλλά και από τον δημόσιο φορέα (σε περίπτωση αποδοχής της προσφυγής από τον Γενικό Επιθεωρητή). Τέλος, οι φορείς του δημόσιου τομέα μεριμνούν ώστε οι πολίτες να ενημερώνονται σχετικά με τις διοικητικές προσφυγές και τα ένδικα μέσα που μπορούν να ασκήσουν.

❖ Όροι στην περαιτέρω χρήση μέσω άδειας – Διαδικασίες και γενικές αρχές

Με τη διάταξη του άρθρου 7, σε σχέση με κάθε περαιτέρω χρήση εγγράφων πληροφοριών ή δεδομένων, οι φορείς του δημόσιου τομέα μπορούν, **εφόσον ενδείκνυται**, να επιβάλλουν **όρους στην περαιτέρω χρήση μέσω άδειας** (όπως είναι η αναφορά της πηγής και η δήλωση περί της καθ' οιονδήποτε τρόπο τροποποίησης του εγγράφου, των δεδομένων ή της πληροφορίας από τον περαιτέρω χρήστη). Τυχόν άδειες για περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να θέτουν τους λιγότερους δυνατούς περιορισμούς στην περαιτέρω χρήση.

Στο διαδίκτυο υπάρχουν διαθέσιμες διάφορες άδειες που συνάδουν με τις αρχές της «ανοικτής διάθεσης» όπως, ενδεικτικώς, περιγράφονται από το Ίδρυμα Ανοικτής Γνώσης (Open Knowledge Foundation, <https://okfn.org/>) για την προώθηση της άνευ περιορισμών περαιτέρω χρήσης διαδικτυακού περιεχομένου. Οι ανοικτές τυποποιημένες άδειες, για παράδειγμα, οι πλέον πρόσφατες άδειες Creative Commons (CC 4.0), επιτρέπουν την περαιτέρω χρήση χωρίς να είναι αναγκαία η ανάπτυξη και επικαιροποίηση ειδικά προσαρμοσμένων αδειών σε εθνικό ή υποεθνικό επίπεδο. Οι φορείς του δημόσιου τομέα ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν ανοικτές τυποποιημένες άδειες, οι οποίες συμμορφώνονται με το εθνικό δίκαιο περί διανοητικής ιδιοκτησίας και το δίκαιο των συμβάσεων, καθώς και με τις συνιστώμενες διατάξεις περί αδειοδότησης. (ίδτε παράρτημα Γ της παρούσας με είδη των αδειών CC).

Προβλέπεται περαιτέρω, η δυνατότητα στον αδειοδότη να παρέχει τις πληροφορίες «ως έχουν», χωρίς να αναλαμβάνει ευθύνη για την ορθότητα ή την πληρότητά τους. Ομοίως, όταν ο φορέας του δημόσιου τομέα δεν είναι σε θέση να εγγυηθεί τη διαρκή παροχή των εν λόγω πληροφοριών και την πρόσβαση σε αυτές, τούτο μπορεί επίσης να δηλώνεται στην χορηγούμενη άδεια.

Σε κάθε περίπτωση, ως όροι, οι οποίοι δεν περιορίζουν άνευ λόγου τις δυνατότητες περαιτέρω χρήσης και αξιοποίησης, πέραν της αναφοράς της πηγής και της δήλωσης περί της καθ' οιονδήποτε τρόπο τροποποίησης του εγγράφου, των δεδομένων ή της πληροφορίας από τον περαιτέρω χρήστη, μπορούν να εκληφθούν και οι ακόλουθοι:

- α) η υποχρέωση να μην διαστρεβλώνεται το αρχικό νόημα ή μήνυμα των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων (άρθρο 6 παρ. 3 του ν. 3448/2006, που παραμένει σε ισχύ),
- β) η μη θεμελίωση καθώς και η αποποίηση ευθύνης του φορέα του δημόσιου τομέα για τις περιπτώσεις μη ορθής περαιτέρω χρήσης και αξιοποίησης των εγγράφων, πληροφοριών

και δεδομένων, αλλά και η αποποίηση ευθύνης για κάθε συνέπεια προερχόμενη από την περαιτέρω χρήση (άρθρο 6 παρ. 4 του ν. 3448/2006 που παραμένει σε ισχύ).

Εξάλλου, εν προκειμένω υπενθυμίζουμε στους φορείς ότι αν και ισχύουν εκ του νόμου όσα προβλέπονται με τις διατάξεις των παρ. 3 και 4 του ν. 3448/2006, (πχ. η απαγόρευση της παραπλάνησης ή διαστρέβλωσης του περιεχομένου των εγγράφων, σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 6 του ν. 3448/2006 που παραμένει σε ισχύ), είναι σκόπιμο, όλα όσα κρίνονται από τους φορείς ως αναγκαία να τηρηθούν από τους περαιτέρω χρήστες, να περιλαμβάνονται στους «όρους χρήσης», είτε με ανακοίνωση σε ευκρινές σημείο της ιστοσελίδας του φορέα στην οποία τηρούνται τα σύνολα δεδομένων, είτε και ως «άδεια» που συνοδεύει τις πληροφορίες που παρέχονται, έτσι ώστε να γνωρίζει ο τελικός, περαιτέρω χρήστης το ακριβές περιεχόμενο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από την χορήγηση των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του φορέα-αδειοδότη.

Αρμόδιο όργανο για την επιβολή των όρων μέσω αδειοδότησης καθώς και για την επιβολή τελών, σύμφωνα με τις εξουσιοδοτικές διατάξεις, είναι ο οικείος υπουργός στην περίπτωση των κεντρικών και περιφερειακών κρατικών αρχών, και το αρμόδιο, σύμφωνα με τις οικείες καταστατικές διατάξεις, όργανο διοίκησης στις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές και στα νομικά πρόσωπα που συνιστούν δημόσιους φορείς που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου.

❖ **Αρχές που διέπουν τη χρέωση κατά την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα**

Με τα άρθρα 8 και 9 καθορίζονται οι αρχές που διέπουν τη χρέωση σε περίπτωση επιβολής τέλους από φορείς του δημόσιου τομέα για την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων. Ειδικότερα,

- **Το ανωτέρω τέλος περιορίζεται στο οριακό κόστος.** Ωστόσο, προκειμένου να μην παρεμποδίζεται η κανονική λειτουργία των φορέων του δημόσιου τομέα, οι οποίοι υποχρεούνται να παράγουν έσοδα για να καλύπτουν σημαντικό μέρος του κόστους τους όσον αφορά την εκτέλεση της δημόσιας αποστολής τους, ή του κόστους που συνδέεται με τη συλλογή, παραγωγή, αναπαραγωγή και διάδοση ορισμένων εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων που διατίθενται για περαιτέρω χρήση, οι φορείς του δημόσιου τομέα έχουν τη δυνατότητα να χρεώνουν περισσότερο από το οριακό κόστος στις περιπτώσεις αυτές..

- Τα τέλη αυτά θα πρέπει να ορίζονται σύμφωνα με **αντικειμενικά, διαφανή και επαληθεύσιμα** κριτήρια και τα συνολικά έσοδα από την παροχή και την άδεια περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής και διάδοσής τους, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης.
- Οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα αρχεία έχουν τη δυνατότητα να χρεώνουν περισσότερο από το οριακό κόστος προκειμένου, και στην περίπτωση αυτή, να μην παρεμποδίζεται η κανονική λειτουργία τους. Όσον αφορά αυτούς τους φορείς του δημόσιου τομέα, τα συνολικά έσοδα από την παροχή και την άδεια περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων εντός της εκάστοτε λογιστικής περιόδου δεν θα υπερβαίνουν το κόστος συλλογής, παραγωγής, αναπαραγωγής, διάδοσης και συντήρησής τους και το κόστος εκκαθάρισης δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης μιας εύλογης απόδοσης της επένδυσης.
- Σύμφωνα με την αρχή της διαφάνειας, **οι όροι, το συνολικό ύψος των τελών, η βάση υπολογισμού τους καθώς και οι απαιτήσεις που αναφέρονται σε έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα για τα οποία τρίτοι διαθέτουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, προκαθορίζονται και δημοσιεύονται με ηλεκτρονικά μέσα στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr και στην ιστοσελίδα του φορέα.**

❖ **Αποκλειστικές συμφωνίες και δικαιώματα περαιτέρω χρήσης (άρθρο 11 ν. 4305/2014)**

Οι κανόνες του ανταγωνισμού θα πρέπει να τηρούνται και να αποφεύγονται κατά το δυνατόν οι αποκλειστικές συμφωνίες των φορέων του δημόσιου τομέα με ιδιώτες εταίρους. Εν τούτοις, για λόγους παροχής υπηρεσίας προς το δημόσιο συμφέρον, ενδέχεται ενίοτε να χρειασθεί αποκλειστικό δικαίωμα για περαιτέρω χρήση συγκεκριμένων εγγράφων, πληροφοριών ή δεδομένων του δημόσιου τομέα. Αυτό είναι δυνατόν να συμβεί, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση που κανένας εμπορικός εκδότης δεν θα δημοσίευε τις πληροφορίες χωρίς ανάλογο αποκλειστικό δικαίωμα. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ενδεχόμενο αυτό, ο νόμος επιτρέπει τις αποκλειστικές συμφωνίες στις περιπτώσεις που είναι αναγκαίο ένα αποκλειστικό δικαίωμα για την παροχή υπηρεσίας προς το δημόσιο συμφέρον.

Κατόπιν της επέκτασης του πεδίου εφαρμογής του νόμου στις βιβλιοθήκες, συμπεριλαμβανομένων των βιβλιοθηκών των Ανώτατων εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, στα μουσεία και στα αρχεία, προβλέπονται ειδικές διατάξεις σχετικά με τις αποκλειστικές συμφωνίες καθώς υφίστανται πολυάριθμες συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ βιβλιοθηκών (συμπεριλαμβανομένων των βιβλιοθηκών των Α.Ε.Ι.), μουσείων, αρχείων και ιδιωτών εταίρων, που αφορούν την ψηφιοποίηση των πολιτιστικών πόρων και τη χορήγηση

αποκλειστικών δικαιωμάτων σε ιδιώτες εταίρους. Έχει αποδειχθεί στην πράξη ότι οι εν λόγω συμπράξεις μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα μπορούν να καταστήσουν δυνατή μια ουσιαστική χρήση των πολιτιστικών πόρων και ταυτόχρονα να επισπεύσουν την πρόσβαση των πολιτών στην πολιτιστική κληρονομιά.

Σε περίπτωση που ένα αποκλειστικό δικαίωμα σχετίζεται με την ψηφιοποίηση πολιτιστικών πόρων, είναι απαραίτητη η πρόβλεψη ορισμένης χρονικής διάρκειας αποκλειστικότητας προκειμένου ο ιδιώτης εταίρος να έχει τη δυνατότητα να αποσβέσει την επένδυσή του. Η περίοδος αυτή είναι περιορισμένη χρονικά και δεν υπερβαίνει τα 10 έτη προκειμένου να τηρείται η αρχή ότι το κοινόχρηστο υλικό θα πρέπει να παραμένει δημόσιο κτήμα, αφού ψηφιοποιηθεί. Εφόσον η περίοδος αυτή υπερβαίνει τα δέκα έτη, η διάρκεια του αποκλειστικού δικαιώματος υπόκειται σε επανεξέταση κατά το ενδέκατο έτος και, τουλάχιστον, κάθε επτά έτη, εν συνεχεία.

Σε κάθε περίπτωση παρέχεται στον οικείο φορέα του δημόσιου τομέα τουλάχιστον ένα δωρεάν αντίγραφο των ψηφιοποιημένων πολιτιστικών πόρων ως μέρος της εν λόγω συμφωνίας. Το αντίγραφο αυτό διατίθεται για περαιτέρω χρήση στο τέλος της περιόδου αποκλειστικότητας. Επιπλέον, σας γνωρίζουμε ότι προκειμένου να ληφθούν δεόντως υπόψη συμβάσεις και άλλες συμφωνίες που χορηγούν αποκλειστικά δικαιώματα και που συνάφθηκαν πριν από τη θέση σε ισχύ του παρόντος νόμου, θεσπίζονται μεταβατικά μέτρα για την προστασία των συμφερόντων των μερών στις περιπτώσεις που τα αποκλειστικά τους δικαιώματα δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή των εξαιρέσεων που επιτρέπονται βάσει του παρόντος νόμου.

Τα εν λόγω μεταβατικά μέτρα προβλέπουν τη διατήρηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων των μερών έως τη λήξη της σύμβασης ή, για τις συμβάσεις αορίστου χρόνου ή τις συμβάσεις ιδιαίτερα μεγάλης διάρκειας, τη διατήρησή τους για ένα χρονικό διάστημα που να επιτρέπει στα μέρη να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα. Τα εν λόγω μεταβατικά μέτρα δεν εφαρμόζονται σε συμβάσεις ή άλλες συμφωνίες που συνάφθηκαν μετά τη θέση σε ισχύ της οδηγίας 2013/37 αλλά πριν από την εφαρμογή του νόμου 4305/2014

❖ Ετήσιος διαγωνισμός και βραβεία αριστείας

Με το άρθρο 12 του νόμου καθιερώνονται σημαντικά εργαλεία που θα ενθαρρύνουν και θα ενισχύσουν την εφαρμογή των προβλέψεων του παρόντος νόμου τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα καθώς και τον έλεγχο της σχετικής δράσης των δημόσιων φορέων εκ μέρους του Κοινοβουλίου. Συγκεκριμένα, καθιερώνεται:

Η διενέργεια ετήσιου διαγωνισμού με σκοπό την ανάπτυξη εφαρμογών για την αποδοτική αξιοποίηση των ανοικτών δεδομένων που διαθέτουν οι δημόσιοι φορείς, τη βελτίωση της απόδοσης του δημόσιου τομέα, την ενίσχυση της δημόσιας λογοδοσίας, της διαφάνειας και της επιχειρηματικότητας. Ο διαγωνισμός θα απευθύνεται σε επιστήμονες, ερευνητές, επιχειρηματίες, δημοσίους υπαλλήλους, φοιτητές, μαθητές και γενικότερα σε φυσικά και νομικά πρόσωπα της ημεδαπής και της αλλοδαπής με στόχο να προσελκύσει το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή τους με δράσεις και πρωτοβουλίες που ενισχύουν την εξωστρέφεια, τη συνεργασία και την ανάδειξη καινοτομιών.

Η διενέργεια Βραβείων Αριστείας για δημόσιους φορείς με επιπλέον στόχο την ενθάρρυνση και επιβράβευση των δημόσιων φορέων που έχουν εφαρμόσει αποτελεσματικές, καινοτόμες και πρωτοπόρες διαδικασίες ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης της δημόσιας πληροφορίας.

Η υποχρέωση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης να υποβάλλει στον Πρόεδρο της Βουλής **ετήσια έκθεση σχετικά με την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων** από τους δημόσιους φορείς με σκοπό την ετήσια αποτίμηση της πορείας εφαρμογής των διατάξεων του νόμου και η ανάδειξη τόσο των πλεονεκτημάτων της ανοικτής διάθεσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων, όσο και των φορέων ή συνόλων δεδομένων για τα οποία εμφανίζονται δυσκολίες ή προβλήματα. Η εν λόγω έκθεση δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και στο διαδικτυακό τόπο www.data.gov.gr.

Η παρούσα εγκύκλιος διατίθεται και μέσω της ιστοσελίδας του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Ηλ. Δ/ση www.ydmed.gov.gr καθώς και στο Πρόγραμμα «Διάγεια»).

Η Υφυπουργός

Ε. Χριστοφιλοπούλου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ (με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο):

1. Γραφείο Πρωθυπουργού
2. Όλα τα Υπουργεία

3. Όλες τις Ανεξάρτητες Αρχές
4. Όλες τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
5. Όλες τις Περιφέρειες
6. Όλους τους Δήμους
7. ΟΔΕ Προγράμματος Διαύγεια (με την παράκληση να κοινοποιήσουν την παρούσα στα νομικά πρόσωπα του πεδίου εφαρμογής του νόμου τα οποία εποπτεύουν)
8. Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης
9. Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

1. Γραφείο κ. Υπουργού
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού
3. Γραφείο κ. Γ. Γραμματέα

Παράρτημα Α.
Πρότυπα Διάθεσης Ψηφιακών Δεδομένων

	Επαναχρησιμοποίηση	Ανοιχτό		Ελεύθερο
		Μηχανικά Αναγνώσιμο	Διαθέσιμες Προδιαγραφές	Άδεια Χωρίς Περιορισμούς
Plain Text (.txt)	✓	✓	✓	✓
Comma Separated Value (.csv)	✓	✓	✓	✓
Hyper Text markup (.html / .htm)	✓	✓	✓	✓
Extensible Markup Language (.xml)	✓	✓	✓	✓
Resource Description Framework (.rdf)	✓	✓	✓	✓
Open Document Format (.odt)	✓	✓	✓	✓
Open Document Format (.ods)	✓	✓	✓	✓
Microsoft Office format (.doc)	✓	✓	✓	×
Microsoft Office format (.xls)	✓	✓	✓	✓
Microsoft Office 2007+ (.docx)	✓	✓	✓	×
Microsoft Office 2007+ (.xlsx)	✓	✓	✓	×
Portable Document Format (.pdf)	×	✓	✓	×
Image File (.jpg / .png)	×	✓	✓	-

Παράρτημα Β
Ενδεικτικός Πίνακας Καταγραφής (Υπόδειγμα)

		ΣΥΝΟΛΟ 1	ΣΥΝΟΛΟ 2
Τίτλος			
Περιγραφή			
Θέση Αρχείου/Κάτοχος (πχ Υπηρεσία, Τμήμα)			
Τύπος (Φυσικό/Ψηφιακό)			
Αριθμός Εγγραφών			
Ρυθμός Ανανέωσης			
Διάθεση (ΝΑΙ/ΟΧΙ)			
	Αν Όχι Αιτιολόγηση (πχ τεχνικοί, Θεσμικοί, Οικονομικοί λόγοι)		
ΓΙΑ ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΡΧΕΙΟ			
	Μηχαναγνώσιμη Μορφή (πχ xls, csv)		
	Μη Μηχαναγνώσιμη Μορφή (πχ pdf)		

	Τρόπος διάθεσης(αν διατίθεται)		
	Url		
	Api		
ΓΙΑ ΦΥΣΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ			
	Μορφή (πχ αρχείο εγγράφων Α4, αρχείο φωτογραφιών)		
	Τρόπος διάθεσης(αν διατίθεται)		
	Διάθεση Μέσω Ηλεκτρονικής Αίτησης		
	Διάθεση Μέσω Έντυπης Αίτησης		
ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)			
	Αν ναι Περιγραφή-Αιτιολόγηση		
ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΝ ΟΙ ΛΟΙΠΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΑΡ. 3 ΤΟΥ Ν. 4305/14 (ΠΧ ΘΕΜΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΚΤΛ) (ΝΑΙ/ΟΧΙ)			
	Αν ναι Περιγραφή-Αιτιολόγηση		

ΔΙΑΘΕΣΗ ΜΕΣΩ ΤΕΛΩΝ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)			
	Αν Ναι Περιγραφή-Αιτιολόγηση		
ΔΙΑΘΕΣΗ ΜΕΣΩ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)			
	Αν Ναι Περιγραφή-Αιτιολόγηση		
ΛΟΙΠΑ ΣΧΟΛΙΑ			

Παράρτημα Γ

Άδειες Creative Commons (CC)

Βασικό χαρακτηριστικό των αδειών Creative Commons είναι ότι είναι προσαρμόσιμες στις ανάγκες του δημιουργού. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει μια και μόνο άδεια που καλύπτει όλους του πιθανούς όρους αδειοδότησης, αλλά αντίθετα ο δημιουργός επιλέξει του όρους που θέλει να εφαρμόσει στο έργο του, εκ των οποίων προκύπτει και η τελική άδεια.

Υπάρχουν τέσσερα προτυποποιημένα σύνολα συνθηκών (όρων) που μπορούν να εφαρμοστούν από τους δημιουργούς (ή τους κατόχους πνευματικών δικαιωμάτων) στα έργα τους όταν τα αδειοδοτούν με άδειες CC. Στην απόφαση σχετικά με την επιλογή της κατάλληλης άδειας χρήσης λαμβάνονται υπόψη τρία βασικά ερωτήματα:

- Απαιτείται η αναφορά του δημιουργού;
- Επιτρέπεται η εμπορική χρήση;
- Επιτρέπεται η τροποποίηση του έργου; Εάν ναι, ο χρήστης κα πρέπει να χρησιμοποιήσει την ίδια άδεια χρήσης ή μπορεί να επιλέξει άλλη;

Τα ερωτήματα αυτά αντιστοιχούν στην υιοθέτηση ή όχι, τεσσάρων βασικών όρων στην επιλεγμένη άδεια (Creative Commons, 2014).

ΑΝΑΦΟΡΑ (BY): Το έργο καθίσταται διαθέσιμο στο κοινό με τα βασικά δικαιώματα (αντιγραφή, διανομή, προβολή και απόδοση) υπό την προϋπόθεση ότι διανέμεται μαζί με τις πληροφορίες αδειοδότησης και γίνεται αναφορά του δημιουργού ή του χορηγού της άδειας.

ΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ (NC): Το έργο μπορεί να αντιγραφεί και να διανεμηθεί, δε μπορεί όμως να χρησιμοποιηθεί για εμπορικούς σκοπούς.

ΟΧΙ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΈΡΓΑ (ND): Η άδεια εκχωρεί τα βασικά δικαιώματα αλλά δεν επιτρέπει την δημιουργία παράγωγων έργων. Ως παράγωγο έργο θεωρείται αυτό που αποτελεί αναπαραγωγή ενός ουσιώδους μέρους του αρχικού έργου ή αποτελεί διασκευή του (για παράδειγμα μετάφραση του). Ουσιαστικά δεν επιτρέπεται το έργο να αλλοιωθεί, να τροποποιηθεί ή να δημιουργηθεί κάτι νέο βασισμένο στο έργο.

ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗ (SA): Εάν το έργο αλλοιωθεί, τροποποιηθεί ή δημιουργηθεί κάτι νέο βασισμένο στο έργο, το έργο που κα προκύψει θα μπορεί να διανεμηθεί μόνο με την ίδια ή παρόμοια άδεια.

Οι συνδυασμοί των τεσσάρων βασικών όρων έχουν σαν αποτέλεσμα έξι διαφορετικές άδειες:

Αναφορά δημιουργού (Attribution)

Ο αποδέκτης της άδειας μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο όπως θέλει αρκεί να διατηρήσει τις διατυπώσεις που προβλέπονται στην άδεια σχετικά με την αναφορά στον αρχικό δημιουργό.

Αναφορά δημιουργού + Παρόμοια διανομή (Attribution + Share-Alike)

Επιπλέον της αναφοράς, μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο όπως θέλει αρκεί να αδειοδοτήσει οποιοδήποτε παράγωγο έργο με την ίδια άδεια ή μια άδεια με τα ίδια στοιχεία άδειας. Επιτρέπεται η εμπορική χρήση και η παραγωγή νέου έργου βασισμένου σε αυτό.

Αναφορά δημιουργού + Όχι παράγωγα έργα (Attribution + No-Derivatives)

Επιπλέον της αναφοράς, ο αποδέκτης της άδειας μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο όπως θέλει αρκεί να μη δημιουργήσει παράγωγα έργα. Επιτρέπεται η εμπορική χρήση.

Αναφορά δημιουργού + Μη εμπορική χρήση (Attribution + Non-Commercial)

Επιπλέον της αναφοράς, ο αποδέκτης της άδειας μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο όπως θέλει αρκεί να μην υπάρχει σκοπός εμπορικής χρήσης. Επιτρέπεται παράγωγο έργο και είναι αδιάφορος ο τρόπος διανομής του.

Αναφορά δημιουργού + Μη εμπορική χρήση + Παρόμοια Διανομή (Attribution + Non-Commercial + Share-Alike)

Επιπλέον της αναφοράς και της μη εμπορικής χρήσης, ο αποδέκτης της άδειας μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο όπως θέλει αρκεί να αδειοδοτήσει οποιοδήποτε παράγωγο έργο με την ίδια άδεια.

Αναφορά δημιουργού + Μη εμπορική χρήση + Όχι παράγωγα έργα
(Attribution + Non-Commercial + No-Derivatives)

Επιπλέον της αναφοράς και της μη εμπορικής χρήσης, μπορεί να χρησιμοποιήσει το έργο όπως θέλει αρκεί να μη δημιουργήσει παράγωγα έργα.